

ЕРИК ФРАНК РЪСЕЛ
АЗ ЩЕ БЪДА ВАШИТЕ ОЧИ

Превод от руски: Стефка Христова, 1976

chitanka.info

Никога досега нито един съд не бе привличал така силно вниманието на световната общественост. Шест телевизионни камери бавно се обръщаха след тържествено шествуващите към своите места юридически светила в червени и черни мантии. Десет микрофона разнасяха по двете полукълба на земята скърцането на обувките и шумът на хартията. Двеста репортьори и специални кореспонденти запълниха балкона, даден изцяло на тяхно разпореждане. Четиридесет представителя на Юнеско гледаха намиращата се на другия край на залата голяма група от стегнати с безпристрастно изражение дипломати и държавни чиновници.

Отказаха се от традициите. Процедурата нямаше нищо общо с обикновената процедура — това беше особен процес за съвършено особено дело. Цялата техника беше приспособена да съответствува на едно съвсем необикновено, неприличащо на нито едно досега обвинение. Дори високите титли на съдиите се подчертаваха от театралната пищност на обстановката.

На този процес нямаше съдебни заседатели, но имаше пет съдии. И милиард граждани, които следяха процеса вкъщи пред телевизорите и бяха готови да осигурят справедливо протичане на процеса. Въпросът за това, кое трябва да се счита за „справедливо“ протичане, включваше в себе си толкова варианти, колкото невидими зрители следяха спектакъла, и повечето от тези варианти се диктуваха не от разум, а от чувства. Нищожко малцинство от зрителите ратуваха за запазване живота на обвиняемия, мнозинството страстно му желяеха смъртта: имаше и колебаещи се, съгласни с неговото изгнание — всеки в съответствие със своето впечатление от това дело, впечатление създадено в резултат на продължителна фанатична агитация, предшествувала процеса.

Членовете на съда неуверено, като хора твърде стари и мъдри, за да излизат на рампата пред публиката, заеха своите места. Настъпи тишина, която се нарушаваше само от ударите на големия часовник, намиращ се над съдиите. Беше десет часа сутринта на 17 май 1987 година. Микрофоните предадоха биенето на часовника по целия свят. Телевизионните камери предадоха изображенията на съдиите, часовника и най-после на този, който беше в центъра на вниманието на цялото човечество: изображението на съществото, намиращо се на подсъдимата скамейка.

Шест месеца минаха от този ден, когато това същество стана сензация на века, точка, в която като във фокус се събираха нищожно количество безумни надежди и в много по-голяма степен — безумни страхове на човечеството. После това същество така често се появяваше на екраните на телевизорите, по страниците на списания и вестници, че чувството на учудване премина, а надеждите и страховете останаха. Постепенно започнаха да го възприемат като нещо карикатурно, дадоха му презрителното прозвище „кактус“; едни започнаха да се отнасят към него като към безнадеждно уродлив глупец, а други — като към коварен емисар на още по-коварна чуждоземна цивилизация. По такъв начин близкото запознанство породило презрение, което не беше толкова силно, че да убие страха.

Наричаха го Мет. Това същество беше дошло от планета, намираща се в системата на Процион. Около метър височина, яркозелено, с крачета-възглавнички, с ръчички като чукачетата, снабдени с израстъци и реснички, цялото това същество беше с бодли и подутини и приличаше на голям кактус.

Но то имаше очи, големи златисти очи, които наивно гледаха хората в очакване на милосърдие, защото това същество никога на никого не беше причинявало зло. Жаба, просто тъгуваща жаба със скъпоценни камъни на главата.

Секретарят с черна мантия високомерно провъзгласи:

— Обявявам заседанието на специалната колегия за открито!
Внимание!

Съдията, който седеше в центъра, погледна към колегите си, нагласи очилата си, хвърли навъсен поглед към „жабата“, „кактуса“ или както искате още да го наречете.

— Мет от планетата Процион, на нас ни е известно, че вие не сте способен нито да чувате, нито дума да произнесете, но можете телепатически да ни разбирате, а да отговаряте в писмена форма.

Телевизионните камери веднага показаха как Мет се обърна към дъската, монтирана над подсъдимата скамейка, и написа с тебешир една дума: „Да“.

Съдията продължи:

— Обвинявате се в това, че незаконно сте попаднали в свят под названието „Земя“. Признавате ли се за виновен?

С големи букви Мет написа на дъската:

„А как по друг начин може да се пристигне тук?“

Съдията се намръщи:

— Бъдете добър да отговаряте на моите въпроси!

„Не съм виновен.“

— Представен ви е защитник. Имате ли възражения срещу неговата кандидатура?

„Бъди благословен, миротворецо.“

Някои възприеха това като острога. Мнозинството реши, че самият дявол цитира Библията.

Съдията въздъхна, избърса очилата си и се облегна върху облегалката на креслото.

Като оправи мантията върху раменете си, прокурорът стана. Това беше висок човек с дълго лице и малки очи с пронизителен поглед.

— Първият свидетел!

От залата излезе слаб човек, неловко приседна на скамейката на свидетелите и неспокойно започна да кърши пръсти.

— Вашето име?

— Самуел Нол.

— Вашата ли ферма се намира близо до Аленвил?

— Да, господине. Аз...

— Не ме наричайте господин. Отговаряйте само на въпросите. Това същество се е приземило на територията на вашата ферма.

— Протестирам! — стана от мястото си адвокатът, човек необикновено пълен, с червено лице, по всяка вероятност сангвиник.

— Моят клиент е юридическо лице, а не някакво си същество. Затова следва да се нарича „обвиняем“.

— Протестът се отклонява — отрязва съдията в центъра. — Продължавайте, прокуроре.

— И така, това същество се приземи на територията на вашата ферма?

— Да — отговори Самуел Нол, гледайки гордо в обективите на телевизионните камери. То падна като изневиделица и...

— Отговаряйте само на въпросите. Беше ли приземяването съпроводено със сериозни разрушения?

— Да!

— Какво пострада?

— Два хамбара и голяма част от реколтата. Загуби за три хиляди долара!

— Съществото прояви ли при случилото се някакви признаци на разкаяние?

— Никакви — Нол сърдито огледа залата. — Държеше се, като че ли нищо не се е случило.

Прокурорът седна, като се усмихна насмешливо на своя дебел противник.

— Предавам свидетеля на защитата — каза той.

Адвокатът стана, благожелателно погледна към Нол и попита:

— Кажете, може би вашите хамбари са осмоъгълни кули със специални отвори в стените и барометрично управляеми покриви?

Нол смръщи вежда и тихо ахна:

— Какво?

— Е, добре. Да оставим това, отговорете ми на такъв въпрос: вашата реколта изглежда се състои от фузлин и двуцветни меркинси!

— Това беше ечемик, зрял ечемик — с отчаяние произнесе Нол.

— Боже мой! Ечемик — така ли. А на вас познати ли ви са фузлинът и меркинсите? Ще ги познаете ли, ако ги видите?

— Струва ми се, че не — неохотно призна Нол.

— Разрешете ми да забележа, че на вас просто не ви достигат умствени способности — рязко заключи адвокатът. — И аз безкрайно съжалявам за това, повярвайте ми. Виждате ли по лицето ми, как това ме огорчава?

— Не виждам — отговори Нол, чувствавайки как неговият трон пред телевизионните камери се превръща в ложе, набито с гвоздеи.

— С други думи, вие не бихте видели и разкаянието, което би могло да бъде изписано на моето лице?

— Протестирам! — загърмя прокурорът, като се заливаше с червенина. — Не бива свидетелите съзнателно да се заставят...

Той се спря, като забеляза, че неговият съперник се отпусна върху стола. Като се окопоти бързо, прокурорът промърмори:

— Следващият свидетел!

Свидетел номер две беше здрав, едър мъж, облечен в син костюм. Той се държеше уверено, като човек, запознат със съдилищата и скучните съдебни процедури.

— Име?

— Джоузеф Хигинсън.

— Вие сте офицер от полицията на град Аленвил?

— Точно така.

— Вас ли повика в своята ферма първият свидетел?

— Мене.

Прокурорът се усмихна, задавайки следващия въпрос, напълно убеден, че именно сега, той напълно е овладял събитията.

— Като видяхте случилото се, вие се постарайте да разберете причините, нали?

— Да, разбира се.

Хигинсън се обърна и хвърли сърдит поглед към умоляващите очи на обвиняемия.

— И какво се случи тогава?

— То ме парализира само с един поглед.

Намеси се съдията отляво:

— Вие изглежда сте оздравели. Колко силен беше параличът и колко време продължи той?

— Парализира ме целия, ваша милост, но след приблизително два часа всичко ми мина.

— И за това време — попита прокурорът — чуждоземният престъпник успя да избяга?

— Да — мрачно отговори свидетелят.

— Да резюмираме: съществото е отстранило офицера от полицията, който е изпълнявал служебните си задължения, нападнало го е и е успяло да избегне ареста, така ли?

— Да — охотно се съгласи Хигинсън.

— Предавам свидетеля на защитата.

Прокурорът седна, необикновено доволен от себе си.

Стана адвокатът, мушна пръстите си под жилетката и с обезоръжаващо дружелюбие се обърна към Хигинсън:

— Вие винаги ли можете да разпознаете при среща своя полицейски колега?

— Разбира се.

— Много добре. Между публиката в залата седи полицай. Бъдете добри, покажете го на господата съдиите.

Хигинсън внимателно огледа малкото присъстващи, които тук в залата на съда представляваха много по-обширната аудитория на

телевизионните зрители. Телевизионните камери следваха неговия поглед по редиците на зрителите. Съдиите, кореспондентите, репортьорите, държавните чиновници — всички насочиха погледа си там.

— Той, навярно, е цивилен — заяви Хигинсън, предавайки се.

Съдията в центъра побърза да се намеси.

— Съдът едва ли ще признае като доказателство за вашата правота, неспособността на свидетеля да познае цивилно облечения полицаи.

— Разбира се, ваша милост — съгласи се адвокатът.

Върху неговото кръгло лице се отразяваше разбиването на надеждите, което зарадва сърцето на неговия наблюдателен противник. Тогава, удовлетворен от това, че прокурорът се е издигнал на нужната висота, той изведнъж просия и го нападна неочаквано.

— Но гореспоменатият полицаи е облечен в пълна униформа.

Прокурорът промени лицето си, като че ли сложи нова маска. Хигинсън едва не си изви врата, правейки нов опит да види полицаи между зрителите.

— Зеленикавокафява униформа с червени лампази — подсказа адвокатът. — Това е маршалът, началникът на корпуса на военната полиция.

— Вие това не сте ми казвали — обидено забеляза Хигинсън.

— А вие тогава, във фермата, казахте ли на обвиняемия, че сте офицер от полицията?

Свидетелят почервеня, отвори уста, затвори ги, умолително погледна към прокурора.

— Отговаряйте на въпроса! — настоя съдията.

— Не, аз не съм казвал това.

— Защо?

Избърсвайки челото си с кърпа, Хигинсън каза с пресипнал глас:

— Не сметнах за нужно: според мен това и така се виждаше. А според вас как е?

— Въпроси ще задавам аз, а вие ще отговаряте. Значи, според вас, маршалът от военната полиция „и така може да се види“.

— Протестирам — замахна с ръце прокурорът — мнението все още не е доказателство.

— Поддържам протеста — провъзгласи съдията от централното място. Той погледна изпод очилата към адвоката: — Съдът взема под внимание този факт, че обвиняемият е способен да получава каквато и да е информация телепатично и затова свидетелят не е бил длъжен да се представя на глас. Продължете разпита на свидетеля!

Адвокатът отново се обърна към Хигинсън.

— Опишете, моля ви, с всички подробности вашето поведение в момента, когато сте се парализирали.

— Тогава аз се прицелвах.

— Готвехте се да стреляте!

— Да.

— В обвиняемия?

— Да.

— Това влиза ли във вашите навици — отначало да се стреля, а след това да се задават въпроси?

— Навиците на свидетеля не се отнасят към делото — заяви съдията в центъра. Той погледна към Хигинсън: — Вие можете да не отговаряте на поставения въпрос.

Офицерът Хигинсън, като се отпусна с удовлетворение, игнорира въпроса на адвоката.

— От какво разстояние се готвехте да стреляте? — продължи разпита адвокатът.

— От петдесет или шестдесет ярда.

— Така далече? Вие добър стрелец ли сте?

Хигинсън предпазливо кимна, наистина без всякакво чувство за гордост. „Определено този дебелак не е чак такъв простак“ — помисли той.

— В колко часа смятате да се приберете в къщи за вечеря?

Изненадан от тази неочаквана маневра на атакуващия, свидетелят от изумление отвори уста и произнесе:

— Навярно към полунощ.

— Вашата жена ще бъде радостна, ако научи за това. Ако не са радиото и телевизията, нима вие бихте могли да й предадете това, да го предадете с думи?

— Аз няма да крещя така, че да ме чуят в Аленвил — с ехидство каза Хигинсън.

— Разбира се, че няма да крещите. Човешкият глас без помощта на радиото и телевизията не може да преодолее такова разстояние — адвокатът почеса брадичката си, помисли малко и изведнъж възкликна: — А ще крещите ли телепатически на разстояние петдесет или шестдесет ярда?

Отговор не последва.

— Или вашите телепатически способности превъзхождат способностите на обвиняемия, който ми съобщи, че у него те се ограничават от двадесет и пет-тридесет ярда разстояние?

Хигинсън присви очи, но нищо не отговори.

— Вие самият не знаете ли своите способности?

— Не зная.

— Жалко — отреза адвокатът и като поклати глава, седна.

Третият свидетел — тъмна личност с восьмичножълт цвят, мрачно разглеждаше обувките си, докато прокурорът не започна разпита.

— Вашето име?

— Доменик Лолордо.

Той произнесе това с тих глас, сякаш искаше телевизионните зрители не само да не го видят, но и да не го чуят.

— Вие ли сте собственикът на рибния ресторант?

— Да.

— Познавате ли това същество на подсъдимата скамейка?

Лолордо обърна очи.

— Да.

— При какви обстоятелства вие го видяхте последния път?

— При мене в ресторанта, след неговото затваряне.

— То се е втурнало в заведението след залез и вие сте се събудили в момента, когато то е пристъпвало към грабеж, така ли?

— Вярно е.

— Не се ли опитахте да го хванете?

— Него? Да го хванеш? Я го погледнете.

— Но ако бяхте видели как ви ограбват, външността на крадеца не би ви спряла, нали? — многозначително забеляза прокурорът. — Тук, разбира се, има още нещо.

— То влезе през прозореца — каза Лолордо вече по-гръмко от преди. — Направо през прозореца, направи в него дупка, която съответствуваше на неговите собствени очертания. И си отиде съвсем

по същия начин — просто още една дупка в прозореца. И няма счупено стъкло, нито парчета — нищо. Какво бихте направили вие на моето място със зеления кошмар, който се промъква през прозореца така, сякаш там няма никакво стъкло.

— Когато съществото прояви своите свръхестествени способности, вие потърсихте ли помощ?

— А вие как мислите?

— Но помощта дойде твърде късно, когато изчезна и следата на безсъвестния грабител?

— Да.

Прокурорът с жест даде да се разбере, че е свършил и към разпит пристъпи самият адвокат.

— Вие твърдите, че са ви ограбили. Какво ви откраднаха?

— Може би глупости.

Това не е отговор.

— Нима? — Лолордо се прозя с подчертано безразличие.

Съдията в центъра, страшно намръщен, се наведе напред.

— Вие, какво, искате да получите присъда за неуважение към съда?

— Той открадна малко деликатеси и стриди — неохотно, но бързо отговори Лолордо.

— С други думи, силна храна? — попита адвокатът.

— Е, ако искате...

— Вие не помислихте ли, че обвиняемият е безумно гладен?

— Само това оставаше да мисля? Аз само го погледнах — и си плюх на петите.

— Така че, ако обвиняемият беше успял да прочете вашите мисли за това, че той е извършил престъпление, той все едно нямаше да има време за извинение или за компенсиране на причинените ви загуби!

Отговор не последва.

— И вие излъчвахте пределно враждебни мисли?

— Да, разбира се, аз не му се обясних в любов — забеляза свидетелят.

Адвокатът се обърна към съдиите.

— Свидетелят не заслужава доверие. Не считам за целесъобразен по-нататъшния разпит.

Съдиите се съвещаваха и този, който се намираше в центъра, студено обяви решението.

— Да се задържи под стража в помещението на съда до произнасяне на присъдата.

Лолордо нервничеше, хвърляйки на всички страни злобни погледи.

— Четвъртият свидетел!

На трибуната застана енергичен човек на средна възраст — така представят във филмите солидните представители на банки или знаменити съдии. И по всяка вероятност, с всяка от тези роли той би се справил великолепно.

— Вашето име?

— Уинтроп Алън.

— Вие сте професор по зоология, нали? — попита прокурорът.

— Съвършено вярно.

— Познавате ли това същество?

— Как да не го познавам? Аз се намирах няколко месеца в най-тесен контакт с него.

Като направи нетърпелив жест, прокурорът запитва:

— При какви обстоятелства вие за пръв път се сблъскахте с него?

На такъв въпрос, очевидно, можеше и да не се отговори: целият свят знаеше тези „обстоятелства“. За тях говореха надълго и нашироко, съпровождайки разказите с всякакви украшения.

Въпреки това, Алън отговори:

— То се е появило в зоологическата градина два часа след нейното затваряне. Как е попаднало там, не зная.

— То навсякъде пъхаше своя нос, разглеждайки всичко, което можеше да се разгледа, като се стараеше да запамети всичко?

Алън забеляза със съмнение:

— Какво може още да се каже...

— Оглеждаше ли то всичко наоколо, или не?

— Разбира се, то успя да види много неща в зоологическата градина, преди още да го открият служителите, но...

— Отговаряйте, моля ви, без извъртане, професор Алън — рязко забеляза прокурорът. — Да продължим: благодарение на невероятния фурор, предизвикан от пристигането на това същество на Земята и

последвалите събития, на вашите служители не е било трудно да го идентифицират?

— Разбира се, те веднага ми съобщиха за него.

— Как постъпихте тогава?

— Сам се заех с тази работа. Намерих му топло удобно помещение в незаетата секция в павилиона на влечугите.

Всички в съда, включително и телевизионните камери с уважение погледнаха към специалиста, който с такова хладнокръвие действуваше в такива необикновени обстоятелства.

— Как така се случи, че след всичко това вие не се разболяхте от паралич, никой не ви унищожил и въобще не станали жертва на свръхестествени сили? — с кисела гримаса попита прокурорът. — Може би, вие сте излъчвали в този случай едно най-сърдечно поканване?

Свидетелят сухо отговори:

— Съвършено вярно, излъчвах.

— Оставете вашите шеги за по-добри времена, професоре, тук те не са уместни — сурово го прекъсна прокурорът, — каквото и да се е случило, съдът разбира, че вие сте причислили това кошмарно същество към класа на влечугите и сте му определили подобаващо място.

— Глупости! Просто павилионът на влечугите се оказа свободен, удобен и затова приемлив. Обвиняемият не се поддава на вашата класификация.

Като направи презрителен жест, прокурорът продължи:

— На вас вероятно ви е трудно да обясните на съда с какви средства сте преодолели страшните сили и сте хванали това същество в капан.

— Аз не съм го ловил. Аз знаех, че е разумно същество и по съответния начин се отнесох към него.

— Като имаме предвид изявленията на предишните свидетели, на вас много ви е провървяло — язвително забеляза прокурорът. — Защо този урод позволи на вас, за разлика от всички други, да влезете с него в контакт?

— Просто той разбра, че моят разум е привикнал да има работа с нечовешки форми на живот. И отгук той логично е дошъл до извода, че с мен е по-лесно, отколкото с който и да е друг, да установи контакт.

— Логически дойде до извода — повтори прокурорът и се обърна към съдиите. — Моля ви, милостиви господа, да обърнете сериозно внимание на тези думи, имайки предвид, че даденият свидетел се намира в особено положение. — И той отново се обърна към Алън: — Значи вие считате, че това същество притежава разум?

— Безусловно.

— В течение на няколко месеца вие имахте възможност да изучавате разума на този неканен агресор. Какво е според вас нивото на интелекта у това същество?

— Такова, каквото е у вас, само че при него той е друг, съвсем не прилича на нашия интелект.

— Вие считате този субект пълноценен представител на неговата раса?

— Аз нямам основание да мисля иначе.

— Тоест неговата раса е равна по разум на нашата?

— Твърде е възможно — професор Алън помисли за минута и се почеса по брадичката си. — Да, аз бих казал равна, ако изобщо може да се сравняват такива различни явления.

— А може би те даже ни превъзхождат не само умствено, но и числено? — настойчиво прокарваше своята линия прокурорът.

— Не зная. Съмнявам се.

— Може ли да се изключи такава възможност?

— Такива произволни умозаключения не могат да удовлетворят и затова аз...

— Не се изплъзвайте от отговор! Съществува ли възможност, дори и най-малка, при която формата на живот, представена от това чудовище, да бъде най-страшна заплаха за рода човешки през цялата негова история?

— Ако силно желаете това, заплаха може да наречете всичко, което на вас е удобно, но...

— Заплаха — да или не?!

Намеси се съдията от центъра.

— Не бива от свидетелите да се иска определен отговор на хипотетично поставен въпрос.

Прокурорът невъзмутимо се поклони.

— Отлично, ваша милост, аз ще поставя въпроса иначе, — и възобнови разпита: — Считате ли вие, като специалист, че

интелектуалният потенциал на дадената форма на живот е достатъчно висок, за да могат те да нападнат, победят и заграбят човечеството, ако поискат да направят това?

— Не зная.

— Това ли е всичко, което можете да кажете?

— Боя се, че е така.

— Но това е напълно достатъчно — резюмира прокурорът, гледайки многозначително през телекамерите към невидимото многомилионно жури. — Значи, вие допускате, че съществува опасност, необикновена опасност?

— Не съм казвал такова нещо! — възрази Алън.

— Но вие не твърдите и обратното — парира прокурорът, заемайки своето място със самоуверен и доволен вид. — Аз свърших.

Адвокатът се забави, преди да пристъпи към разпит.

— Професор Алън, как се предаваха в пресата вашите многочислени заявления, отнасящи се за обвиняемия?

— Всички те, без изключение, бяха грубо извращавани — навъсено отговори Алън. Той хвърли леден поглед към голямата група репортьори, които в отговор високомерно се подсмихваха.

— Те неведнъж разглеждаха обвиняемия като шпионин, към когото, за да се избегне най-лошото, трябва да се вземат решителни мерки. На основата на сведенията, с които вие разполагате, поддържате ли тази версия?

— Не.

— Как бихте определили общественото положение на обвиняемия?

— Той е емигрант — отговори Алън.

— Не е ли истина, че подбудите на обвиняемия е невъзможно да се разглеждат като враждебни на човешкия род?

— Няма нищо невъзможно — каза професор Алън, защото той беше въплъщение на честността. — И най-хитрият от вас може да бъде измамен. Но не вярвам мен да са излъгали. Такова е моето мнение, каквото и да струва то.

Адвокатът въздъхна:

— Както тук ми напомниха, мнение — това още не е доказателство. — Той се отпусна на стола, мърморейки под нос: — Полошо не може да бъде! Какво нещастие!

— Петият свидетел!...

— Десетият свидетел!...

— Шестнадесетият свидетел!

Шестнадесетият беше последен в списъка. Свидетелите можеха да бъдат и пет пъти повече, но и тези бяха достатъчни. Те нямаше какво да предложат за окончателната всеобща присъда, съответстваща, ако не на здравия смисъл, то в краен случай на предразсъдъците — напълно убедително, обмислено предложение за това, как да се постъпи със странстващите форми на живот: да се търпят ли, да се отритнат ли, или да се направи нещо по-лошо. В настоящия момент стоеше въпросът за обществената безопасност и самата общественост да реши дали си струва да се подложи тя на риск. Като имаха това предвид, всичките шестнадесет свидетели на обвинението подготвиха страшен обвинителен акт против странното подсъдимо със златисти очи, посягайки не само на неговата свобода, но и на самия му живот.

Чувствайки се господар на положението, прокурорът обръща повелителен поглед към обвиняемия и пристъпва към разпит.

— Защо прилетяхте на Земята?

„Аз трябваше да избягам от своя собствен свят.“

— И вие мислите, че ние ще ви повярваме?

„Аз нищо не мисля, — с труд изписва на дъската Мет. — Аз просто се надявам.“

— На какво се надявате?

„На добротата.“

Прокурорът е смутен. В търсене на съответен саркастичен отговор той мълчи за минута, докато не намери друг начин за разпит.

— Собственият ваш свят не ви ли устройваше? Какво именно в него не ви харесваше?

„Всичко.“

— Тоест вие бяхте там отцепник?

„Да.“

— А нашия свят вие разглеждате като подходяща боклукчийска яма за такива отцепници като вас?

Мет не отговори.

— Аз считам вашето твърдение за истинска глупост и цялата ваша история — обикновена измислица. Предполагам, че причините за

вашето появяване тук са по-дълбоки и по-неблаговидни, отколкото вие искате да представите. Ще отида по-нататък и ще ви кажа, че вие дойдохте тук не от района на Процион, а отнякъде много по-близо, от Марс например.

Мет както преди пази мълчание.

— Знаете ли, че инженери-конструктори на междупланетни кораби подложиха вашия претърпял крушение кораб на дълго и сериозно обследване и направиха за това отчет?

Мет стои съвсем спокойно, гледа с отсъстващ поглед в далечината и нищо не говори.

— Знаете ли, че макар според тях, вашият кораб да превъзхожда всички създадени досега от нас в тази област и да е способен да полети далече зад пределите на Слънчевата система, въпреки това, той не може да достигне не само Процион, но и Алфа Центавър?

„Това е вярно“ — пише на дъската Мет.

— И вие продължавате да упорствувате, че сте пристигнали от системата на Процион?

„Да.“

Прокурорът с недоумение разтваря ръце.

— Ваша милост, вие чухте какво говори това същество. Неговият кораб не може да прилети на Земята от Процион. И все пак, то е прилетяло от Процион. Чудовището е непоследователно или по силата на своето слабоумие, или затова — и това е изглежда по-вероятно, — че то не умее да лъже. Затова, струва ми се, едва ли е целесъобразно по-нататъшното...

„Моят кораб и аз пътувахме върху астероид“ — изписва с драскулки на дъската Мет.

— Така значи! — Господин прокурорът саркастично показва към дъската. — Обвиняемият е пътувал на астероид? Няма по-добър изход от създаденото от самия него неудобно положение — на астероид и на нищо друго! — Той смръщи вежди и погледна към обвиняемия. — Е, дълъг път трябва да сте изминали!

„Да.“

— Значи, вие приземихте кораба върху астероид и като прелетяхте с него много милиони мили, икономисахте по такъв начин гориво? Никога ли не сте чували за математическата теория на

вероятностите, според която, едва ли може да се намери свободно плаващ астероид, в който и да е район на космическото пространство?

„Това наистина е необикновено рядко явление“ — съгласява се Мет.

— И все пак вие откривате такъв именно астероид, който заедно с вас пропътува целия този път дотук? Това е най-поразителният от всички космически кораби, нали?

„Той не пропътува целия път дотук. Само голяма част от пътя.“

— Е, добре — с леко презрение се съгласява прокурорът. — Деветдесет и девет милиона вместо сто или колкото там трябва да бъдат. И все пак това е поразително.

„Още повече — продължава уверено да пише Мет — това изобщо не беше никакъв специално избран астероид, който би ме докарал именно тук. Това беше първият попаднал астероид, който можеше да ме откара, където му е угодно. Аз нямах определена цел. Това беше полет в неизвестното, на sluка, по воля на случая, срещу моята съдба!“

— Значи, ако бяхте на друг астероид, той можеше да ви откара някъде другаде, нали?

„Или изобщо никъде — с трепереща ръка изписва Мет. — Съдбата се оказа добра към мен.“

— Не бъдете така уверен в това! — Прокурорът мушна пръсти в джоба на жилетката и зловещо погледна към обвиняемия. — Ако истинските ваши мотиви, поне малко приличат на тези, които ви приписват нашите вечно бдителни вестникари, то вашата защитна реч трябва да бъде безукорна, тя трябва да убеждава. Представеният от вас сега вариант е абсолютно без доказателства. Освен голословни твърдения, твърдения на уродлив чуждоземен с неизвестни за нас намерения, ние, съдът, нищо от вас не сме получили — Той пое дъх и завърши: — Можете ли да представите за разглеждане в съда нещо по-съществено от вашата фантастична история?

„Не зная как трябва да се боря с недоверието — пише Мет бавно, уморено. — Само с вяра.“

Прокурорът отхвърля това заявление рязко и безжалостно:

— Колко още подобни на вас се намират сега в нашия свят и прокарват в живота своите подли планове, докато вие тук в пълен блясък на славата ни омайвате главите?

Досега подобна мисъл на никого не беше идвала наум — нито на тези, които се намираха в залата, нито зад нейните стени. Сега половин дузина репортьори тихомълком се упрекваха за това, че навреме не попаднаха на тази ценна идея и не се възползуваха от нея. От самото начало се предполагаше, че на планетата пребивава само един пришълец, че той е в надеждни ръце. Но действително, къде е гаранцията за това, че десетки, а може би и стотици други не се крият в сянка, не чакат своя час? Хората се споглеждат, неспокойно се въртят на своето място.

„Освен мене на кораба нямаше никой друг“ — пише с тебешир на дъската Мет.

— Наистина, това е първото ваше свидетелстване, което не предизвиква съмнение. Нали експертите в отчета показаха, че корабът, с който вие сте пристигнали, е едноместен, така че вие очевидно сте били сам. Но колко още ваши кораби са се приземили, може би, в същото време?

„Нито един.“

— Иска ми се да ви вярвам — казва прокурорът, внасяйки със своята забележка безпокойство в редиците на слушателите. — На вашата планета съществуват, очевидно, немалко кораби с по-голяма мощност и с по-голяма вместимост от вашия, нали?

„Много — съгласява се Мет. — Но те не са по-бързоходни от моя и не могат да летят на по-далечни разстояния. Те могат само да носят по-голям товар.“

— Откъде имате собствен кораб?

„Откраднах го.“

— Нима сте го откраднали? — с насмешка вдига вежди прокурорът. — Значи, вие сте крадец, който признава собственото си престъпление. — Сега той си дава вид, че изведнъж го е озарила идея — А, между другото, всеки разбира, че е по-добре да признае кражба, отколкото шпионаж. — Той се старае тази мисъл да се затвърди, преди да нанесе следващия удар. — Ще бъдете ли така добър да ни разкажете още колко ваши смели и отчаяни съотечественици са готови, или се готвят, да последват вашия пример в завоюването на нашия свят?

Адвокатът става и казва:

— Препоръчвам на клиента да не отговаря на този въпрос.

Неговият противник с нетърпелив жест предлага на адвокатата да седне и се обръща към съдиите:

— Ваша милост, аз съм готов да изложа версията за обвинение.

Съдиите гледат часовника, съвещават се помежду си и разрешават:

— Започнете!

Речта на прокурора беше блестяща, разгромяваща, продължителна, не оставяща камък върху камък от защитата. В нея отново се привеждаха доказателства за тежестта на престъплението, правеха се намеци, които навяваха на невидимата аудитория още помрачни мисли. Не можеше да се каже, че прокурорът изпитваше някаква омраза или страх пред неканения гост — той просто блестящо изпълняваше своя професионален дълг.

— Този процес, този необикновен, най-уникален процес — казваше прокурорът — ще влезе в историята на правото и законността. Той представлява прецедент, в съответствие с който ние ще построим своите отношения с бъдещите пришълци от космоса. И на вас, представителите на общественото мнение, принадлежи решаващата роля в установяването на тези отношения; на вас и само на вас ще се предостави или да пожънете плодовете от съюза с други цивилизации, или... — той направи пауза и после рязко добави: — Или да носите на своите плещи всички ужаси на чуждопланетната интервенция. И, позволете ми да забележа, плодовете на съюза могат да бъдат твърде незначителни, а в същото време ужасите на интервенцията неизмерими.

Като се изкашля и изпи глътка вода, той отново пристъпи към работа:

— И ето, за да решите най-добре този въпрос, за да дойдете до правилни изводи, на вас не ви остава нищо друго, освен да изходите от опита при общуване с този фантастичен тип, над който още повече вие трябва да произнесете присъда.

Той се обърна към Мет и по-нататък в продължение на цялата своя реч не свали от него очи.

— Това същество не беше заставено да се закълне, тъй като ние не знаем в какво може то да се закълне. Неговата етика — ако такава изобщо съществува — това е тяхната етика, която няма нищо общо с нашата. Всичко, което ние знаем за него, ние знаем от неговите думи,

получаваме го от неговата твърде колоритна и фантастична история, така неправдоподобна за човешкото ухо, че едва ли може да се вини някой от нас за това, че той счита това същество за безсъвестен лъжец.

При тези думи огромните очи на Мет се затвориха от болка и страдание, но прокурорът решително продължи:

— Ако въпросът за искреността на това същество може да се счита открит, то в някои други аспекти — например, уважение към собствеността, към закона — обвинението се гради върху факти. А нали това е крайгълният камък на нашата цивилизация, те са създадени от вековете и ние няма да дадем да ги разрушат даже ако заради това ни се наложи да се бием с най-необикновени пришълци!

Тук той малко прекали: очевидно това малко с големи очи същество, не приличаше на рушител на цивилизацията. Още повече, нарисуваната от него перспектива трябваше да формира мнението на хиляди, милиони хора. Ако те още се съмняват, по-добре е да се действа сигурно.

— Той е крадец. Още повече: човек, който сам се признава за крадец. Той ограде не само нас, но и своите съотечественици — продължаваше настъплението прокурорът, без да забелязва, че употребява по отношение на пришълеца местоимение не в среден, а в мъжки род и го нарича не „същество“, а „човек“. — Рушител, и при това разумен рушител и, може би, предтеча на множество рушители. Аз мисля, че там, където е минал един, може да мине цяла армия! — И без да се затруднява от въпроса, къде могат да се намерят толкова астероиди, че да дойдат на Земята пълчища от пришълци, той добави: — Стоотици армии!

Ту повишавайки, ту понижавайки глас, ту с предизвикателство, грубо, ту меко, крадешком, той говореше така, както органист свири на гигантски орган, върху чувствата на своите слушатели, призовавайки към земен патриотизъм, поощрявайки ограничеността, оправдавайки предразсъдъците, раздувайки страховете — страх пред самия себе си, страх пред другите, страх пред необикновеното по форма, страх пред утрешния ден, страх пред неизвестното. Речта му беше високопарна, насмешливият тон се сменяше с тържествен, а после със саркастичен.

— Той — казваше прокурорът, сочейки към Мет и все още употребявайки местоимение от мъжки род, — той моли да го смятаме гражданин на нашия свят. Да го приемем с всичките му недостатъци, с

неговите свръхестествени способности, с неговите тайни подбуди, които, може би, ще станат явни, когато ще бъде вече твърде късно? А не е ли по-добре — даже ако той наистина е така чист и непорочен, както той иска да ни увери, не е ли по-добре несправедливо да накажем самия него, отколкото с безкрайно по-голям риск великото множество от другите?

Той с предизвикателство огледа аудиторията.

— Да предположим, че го приемем за бежанец. Но кой ще му даде подслон? Кой ще пожелае да живее със същество така чуждо на човека? — Той се усмихна. — Впрочем, има такива, които жадуват да му правят компания. Колкото и неправдоподобно да звучи това, намериха се хора, на които той се оказа нужен.

Той вдигна над главата си писмо, за да видят всички, и каза:

— Този човек му предлага подслон. Той пише, че по време на осмото въплътяване на Прочион, самият той е стоял на позициите на нетърпимост... Той захвърли писмото на масата. — Ненормални се срещат и сред нас. Но за щастие, съдбата на човечеството ще решават уравновесени, разумни граждани, а не хронични идиоти.

Потокът от думи продължи още половин час. Той завърши така:

— Според нашите закони шпионинът се наказва сурово, от човека, заподозрян в шпионаж, ние бързо се избавяме. Не виждам причини, поради които, чуждопланетният шпионин би заслужил по-мекото отношение от шпионина-човек. Ето пред нас е същество, в най-добрия случай просто нежелано, а в най-лошия — първият агент от разузнаването на страшния враг. Обвинението счита, че в интерес на всеобщата безопасност ще трябва да разгледаме само два варианта за присъда: смъртна присъда или незабавно изхвърляне на подсъдимия в Космоса, там, откъдето е дошъл. Доказателствата за неговата вина са тежки и друга алтернатива ние нямаме. Вие не може да не сте забелязали, че всички изказали се тук свидетели бяха свидетели на обвинението. Нима не е знаменателно това, че защитата нямаше нито един свидетел? — той почака, докато смисълът на казаното дойде до слушателите и като повтори: — Нито един! — окончателно закова обвиняемия на позорния стълб.

Още една глътка вода, и той седна, оправяйки акуратно гънките на панталоните.

Сега, изглежда, у никого не останаха съмнения, че Мет е воняща гадина.

Адвокатът направи лека сензация, като стана и заяви:

— Ваша милост, защитата се отказва да изложи своята версия.

Съдиите го изгледаха така, сякаш той беше десет пъти по-чуден от своя клиент. Те попрелистиха книжата, пошепнаха нещо помежду си.

След известно време съдията от центъра попита:

— Това означава, че вие изцяло разчитате на решението от всеобщото гласуване?

— В крайна сметка, без съмнение, ваша милост, но не още сега. Аз трябва да направя допълнителен разпит и после, основавайки се на него, да построя версията.

— Започвайте — разреши съдията, като навъси със съмнение вежди.

Адвокатът се обърна към Мет.

— Всички ли обитатели на вашата планета също като вас... са телепати и не притежават устна реч?

„Да, всички.“

— Всички имат общ невроцентър, или казано по-просто, те прибягват до помощта на обществения мозък?

„Да.“

— Разкажете на съда за своите родители.

Мет затвори очи, за един миг потъна в спомени.

„Моите родители не бяха като всички. Те бяха уроди. Те се отдалечаваха от невроцентъра дотогава, докато почти не загубиха връзка с останалите.“

— И те загинаха далеч от всички?

„Да“ — след дълга пауза, бавно, неуверено, с треперещи тънки пръсти изписа на дъската ръката на Мет.

— И вие, очевидно, сте изпаднали в отчаяние?

„Да.“

Адвокатът се обърна към съдиите:

— Искане ми се да задам още няколко въпроса към четвъртия свидетел.

Съдиите дадоха съгласието си и професор Алън отново дойде на мястото на свидетелите.

— Професоре, бъдете добър, като експерт и човек, дълго време лично изучавал моя клиент, кажете, моля ви, млад ли е той, или стар?

— Млад е — без запъване отговори Алън.

— Много млад?

— Доста млад — каза Алън. — Според нашите разбирания не е достигнал зрялост.

— Благодаря — адвокатът огледа залата с мек, не хитруващ поглед. Нищо по неговото пълно добродушно лице не предвещаваше приближаващата се буря. С тих глас той зададе следващия въпрос: — Мъж или жена е той?

— Жена — отговори професор Алън.

Един репортьор изпусна бележника си. И в течение на няколко минути звукът от падащи бележници беше единственият звук в настъпилата тишина. А след това се чу общо въздъхване, забръмчаха кинокамерите, бързайки да заснемат Мет, възгласи и удивление преминаха от единия до другия край на залата.

А горе, на балкона, най-остроумният от съвременните карикатуристи късаше на парчета своето последно произведение, където той беше изобразил обвиняемия, привързан към опашката на ракетата, която се отправя към Луната. Надписът отдолу гласеше: „Кактусът се отправя на пътешествие.“ А сега — за какво ще потрябва това? Да го нарече... не, да я нарече „кактуска“? В търсене на нова тема, той се почеса по тила, съзнавайки в същото време, че е трудно да намери нова тема, която да осъжда на смърт малката самотна жена.

Прокурорът седеше със стиснати устни, напомняйки с целия свой вид фаталист, изпод краката на когото са изнесли поне осемдесет процента земя. Той добре знаеше тази публика. Той можеше да оцени обществената реакция с точност до десет хиляди гласа.

Всички сега гледаха само в златистите очи на Мет. Както и преди, те бяха огромни, но сега изглеждаха по-меки и сякаш светеха по-ярко. Сега, когато стана известно, че принадлежат на жена, всички видяха, че в тях действително има нещо женствено. И по някакъв странен, непонятен начин бръчките около очите изведнъж станаха по-меки и в тях се мярна нещо, като че ли, човешко.

Полунощ. Голямо каменно мазе с металическа решетка, маса, креват, два стола и радио в ъгъла. В килията са двама: Мет и дебелият адвокат. Те беседват, преглеждат кореспонденцията, поглеждат към часовника.

— Изобщо трябва да се докаже, че обвинението се изложи — казва защитникът: той никак не може да отвикне да изразява своите мисли на глас, макар да знае прекрасно, че събеседницата чува неговите мисли, а не думите. Адвокатът потупва с пръсти пачката писма, които те току-що са прочели. — Нищо не ми струваше да го поставя в туш чрез представянето на тези писма, които са написани за нас преди една седмица. Но какво би допринесло това? За пореден път би доказало, че хората мислят различно!

Той въздъхна, изтегна се, прозя се, за стотен път, може би, погледна към часовника и извади поредното писмо.

— Ето, слушайте.

И започна да чете писмото на глас.

„Моят тринадесетгодишен син ще ни омръзне с молбата си да предложите на вашия клиент, макар и за непродължително време, да гостува в нашия дом. Може би, ще сметнете за глупаво от наша страна това, че ние във всичко му угаждаме, но на нас така ни е по-леко. Ние имаме свободна стая и ако вашият клиент е чистоплътен и не се бои от баня...“

Последните думи той прочете неясно, със сдържана прозявка.

— Предполагат, че общото гласуване трябва да свърши към шест часа сутринта. Но ви уверявам, че по-рано от осем или дори от десет то няма да свърши. Тези неща никога не свършват в определения срок. — Той се повъртя върху твърдия стол, стараейки се да се настани по-удобно. — Каквото и да се случи аз ще остана с вас докрай. И не мислете, че аз съм единственият ви приятел. — Той поглади пачката писма. — Ето ги, колко са, остава само да избирате.

Мет през цялото време беше заета с четене на писмо, написано с неравен, неуверен почерк. След това тя взе молива и написа:

„Алън не ми обясни всички думи. Какво е това ветеран?“ — като получи обяснение от доктора, тя написа: „На мене повече от всички ми харесва този. Той изживява някаква травма. Ако ме освободят, аз ще приема неговата покана.“

— Я го покажете — адвокатът взе писмото, прочете го, подсмърчайки и го върна. — Както искате. Впрочем между вас двамата има нещо общо, доколкото и двамата не сте в добри отношения с този глупав свят. — Той отново погледна към часовника и измърмори: — Изобщо работи ли този часовник? Какво, цяла седмица ли трябва да чакаме, за да настъпи утрото?

Някой, дрънкайки с връзка ключове, отвори вратата и в килията влезе прокурорът. Като се усмихна на съперника си, той каза:

— Е, вие така истински се почувствахте затворник, че се отказвате дори от тези малки удобства, които ви предоставя затворът?

— От какво именно?

— От радиото!

Адвокатът презрително изпръхтя.

— По дяволите радиото! То само шуми. Ние тук в тишина и покой се занимаваме с четене на писма... — Изведнъж върху пълното му лице се появи объркване. — А ние, може би, нещо сме пропуснали да чуем, предавали ли са нещо?

— Последните новини в дванадесет часа — прокурорът се облегна на края на масата, като продължаваше да се усмихва. — Гласуването е прекратено.

— Не може да бъде! — Лицето на адвоката почервения от гняв, той стана. — Нали, съгласно всемирното споразумение присъдата...

— Може би... при известни обстоятелства — прекъсна го прокурорът. — А обстоятелствата се стекоха така, че неизчерпаемият поток от гласове в защита на вашия клиент направи по-нататъшното преброяване излишно. — И той се обърна към Мет: — Само че това остава между нас, скъпа моя: аз никога досега не съм се радвал така на своето поражение.

Един човек на средна възраст, рано побелял, с дълги тънки пръсти, слушаше радио в една далечна стая, когато се чу да звъни входният звънец. В стаята нямаше телевизор, само по радиото се чуваше нежна полинезийска мелодия. Звънът се чу през музиката, домакинът изключи радиото и стана. Той предпазливо пресече стаята, отвори вратата и излезе в коридора.

Странно. В този предвечерен час нямаше кой да звъни. Тук почти никой не се отбива. Раздавачът обикновено минава сутрин, понякога по обяд наминават един-двама продавачи. А по-късно рядко се появява някой, съвсем рядко. А днес той никого не очакваше.

Тихо — дебелят килим заглушаваше шума от стъпките — пипнешком, опирайки в стената, той премина през коридора към входната врата.

Имаше нещо необикновено в това късно посещение. Колкото повече се приближаваше към вратата, в душата му се промъкваше учудване, сякаш той отдавна знаеше кой го чака там, отвън. В неговото съзнание изникваше картина, засега смътна, създадена сякаш от неизвестни за него средства, и проектирана от един от тези, който стоеше изпълнен с надежди там, зад вратата. Той видя пълен, добродушен мъж и мъничко зелено-златисто същество.

Макар да беше минал през сурови изпитания и беди — заради тях той сега е в такова състояние, — нервите му бяха в ред, и той в никакъв случай не принадлежеше към този тип хора, на които се привиждат разни неща, и въобще, той нямаше склонност към халюцинации. Разстроиха го даже тези, неизвестно откъде появили се видения. Той никога по-рано не беше виждал едрия пълен човек, портретът на когото ясно се рисуваше в неговото съзнание, никога, даже в добрите времена. А за неговия спътник изобщо да не се говори...

Срещат се, разбира се, хора със силно изострена чувствителност, с необикновено развити, удивителни способности. И той притежаваше известни способности — нали съдбата е милостива към пострадалите и се стареа да компенсира тяхната загуба. И на него щеше да му бъде трудно без тези способности. Но това беше нещо ново, непознато.

Пръстите му, обикновено много чувствителни, не му се подчиниха, когато той напипваше входната брава, сякаш за известно време бяха забравили, къде се намират. Като напипа най-последната брава, той я натисна и веднага чу тънък, сякаш птичи гласец, който прозвуча направо в неговия мозък ясно като звънче:

— Отворете, моля ви, аз ще бъда вече вашето зрение!

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 6 от 1976 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.